

ՀՐԱՉԻԿ ՄԻՄՈՆՅԱՆ

Մեր ժողովուրդը աչքի է ընկել վառ անհատականություններով ու նվիրյալներով, որոնք անմնացորդ ծառայել ու ծառայում են իրենց հայրենի երկրին ու ժողովրդին: Նման բարձր հատկանիշներով էր օժտված հասարակական-քաղաքական և ազգային գործիչ, գիտակրթական համակարգի տաղանդավոր կազմակերպիչ, ազնիվ մտավորական, ՀՀ պետական մրցանակի դափնեկիր, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Հրաչիկ Ռուբենի Միմոնյանը:

Հ. Միմոնյանը ծնվել է 1928 թ. դեկտեմբերի 8-ին, Գորիսի Շինուհայր գյուղում: Տեղի միջնակարգ դպրոցն ավարտելուց հետո ընդունվել է Երևանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետը և գերազանց առաջադիմությամբ ավարտել 1952 թ.: Աշխատանքային մկրտությունը ստացել է հարազատ շրջանում՝ գործուղվելով ծննդավայր, որպես շրջանային թերթի պատասխանատու քարտուղար: Հաջորդ տարվանից նա աշխատանքի է անցել ՀԿԿ Գորիսի շրջկոմում: 1959 թ. Հ. Միմոնյանը մեկնում է Մոսկվա և ընդունվում հասարակական գիտությունների ակադեմիա, որն ավարտում է 1962 թ.: Այնտեղ էլ նույն տարում պաշտպանում է թեկնածուականատենախոսությունն ու հրատարակում այն իբրև առաջին գիտական աշխատություն:

Վերադառնալով Երևան՝ աշխատանքի է անցնում ՄԼԻ հայկական մասնաճյուղում (1962–1990 թթ.), սկզբում որպես ավագ գիտաշխատող, իսկ 1977–90 թթ.՝ որպես տնօրեն: 1990–1991 թթ. վարել է ՀՀ ԳԱԱ-ի պատմության և տնտեսագիտության բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղարի պաշտոնը, իսկ 1991–1994 թթ. եղել է Միջուկաբանության հետ մշակութային կապերի կոմիտեի նախագահ:

1994–2006 թթ. ՀՀ ԳԱԱ նախագահի խորհրդականն էր, միաժամանակ 1999–2003 թթ. ղեկավարել է Երևանի պետական համալսարանի հայոց պատմության ամբիոնը: Ակադեմիկոս Հ. Միմոնյանն անգնահատելի դեր է խաղացել հարազատ ժողովրդի պատմության նոր և նորագույն շրջանի շատ հիմնահարցեր խորությամբ ուսումնասիրելու գործում: Միմոնյանը հեղինակ է ավելի քան 40 մենագրության և շուրջ 400 գիտական հոդվածների:

1960-ական թթ. Միմոնյանի գիտական հետաքրքրությունների ոլորտը հայկական սփյուռքն էր, հատկապես այնտեղ գործող հայ քաղաքական ուժերը, նրանց գործունեությունը, փոխհարաբերությունները, Խորհրդային Հայաստանի նկատմամբ վերաբերմունքը:

1970-ականների վերջերից Հ. Միմոնյանի գիտական ուսումնասիրությունների միակ բնագավառը դառնում է հայագիտությունը: 1991 թ. լույս է տեսնում նրա «Թուրք-հայկական հարաբերությունների պատմությունից» մենագրությունը: Մի շարք հրապարակումներից հետո՝ 1996 թ., երկու ստվարաձավալ գրքերով ընթերցողի սեղանին է դրվում «Անդրանիկի ժամանակը» մեծաթեք աշխատությունը՝ գրված հայ ազգային-ազատագրական շարժման լայն համայնապատկերի վրա: Մենագրությունում առաջին անգամ շրջանառվում են հարյուրավոր նորահայտ արխիվային փաստաթղթեր և նյութեր: Աշխատությունը միանգամայն նոր խոսք է ազգային հերոսի կյանքի ու մարտական անցած ուղու մասին: Շարունակելով հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի պատմության խորքային պեղումները՝ Հ. Միմոնյանը ստեղծում է «Ազատագրական պայքարի ուղիներում» հնգահատոր աշխատությունը: Աշխատանքն արժանացավ ՀՀ պետական մրցանակի:

Դեռևս 2009 թ. ապրիլին, երբ լրանում էր Կիլիկիայի հայերի ջարդերի 100-րդ տարելիցը, լույս տեսավ գիտնականի «Հայերի զանգվածային կոտորածները Կիլիկիայում (1909 թ. ապրիլ)» արժեքավոր ծավալուն մենագրությունը: Այն անգլերենով հրատարակվել է Մեծ Բրիտանիայում: 2014 թ. հրատարակվեց Հ. Միմոնյանի «1912–13 թթ. բալկանյան պատերազմները և հայերը» ստվարաձավալ աշխատությունը:

1970 թ. Հ. Միմոնյանը պաշտպանել է դոկտորական դիսերտացիա, իսկ մեկ տարի անց ստացել է պրոֆեսորի կոչում: Գիտութ-

յան մեջ ներդրած ավանդի համար 1986 թ. նա ընտրվել է Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայի թղթակից անդամ, իսկ 1996 թ.՝ իսկական անդամ:

Տարիներ շարունակ դասավանդելով Երևանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետում՝ Հ. Միմոնյանն իր գիտելիքներն ու իմացությունը անմնացորդ նվիրումով հաղորդել է ուսանողությանը: Նրա ղեկավարությամբ և խորհրդատվությամբ պաշտպանվել են բազմաթիվ թեկնածուական և դոկտորական ատենախոսություններ: Հ. Միմոնյանը երիտասարդական ավյուրով ծառայում էր իր հայրենիքին ու հարազատ ժողովրդին: Նույնիսկ իր կյանքի վերջին շրջանը լի էր ստեղծագործական բեղուն գործունեությամբ. ներկայումս հրատարակման ընթացքում է «Հայ հասարակական-քաղաքական միտքը և բալկանյան պատերազմները» մենագրությունը, «Անդրանիկի քաղաքական արդարացման պատմությունից» ռուսերեն աշխատությունը: Ռուսաստանի Դաշնությունում շուտով կհրատարակվի Հ. Միմոնյանի «Ռուսական կայսրությունը և հայկական հարցը Առաջին աշխարհամարտի նախօրյակին» մեծածավալ ուսումնասիրությունը, Իրանում կհրատարակվի «Հայերի դերը Իրանի սահմանադրական հեղափոխության մեջ» պարսկալեզու աշխատությունը: Այս օրերին լույս տեսավ նրա հուշերի գիրքը: Ցավոք, կիսատ մնացին անվանի գիտնականի՝ Կովկասի փոխարքա Վորոնցով-Դաշկովին և պարսիկ մեծ պոետ Նիզամուն նվիրված աշխատությունները:

Ակադեմիկոս Հրաչիկ Միմոնյանը բացառիկ անհատականություն էր: Զարմանք էր պատճառում նրա աշխատասիրությունը: Մտավորականի բարձր տիպար էր՝ պարզ, անկեղծ ու բարյացակամ: Նրա մարդկային բարձր ու առաքինի հատկանիշներն էին համեստությունը, անսահման բարությունը, ազնվությունն ու գործին նվիրվածությունը, որոնց շնորհիվ վայելում էր կոլեկտիվների և ուսանողության սերն ու հարգանքը: Հ. Միմոնյանի գիտակրթական բեղուն գործունեությունը հայագիտության անմնացորդ նվիրյալի դաստիարակչական փայլուն օրինակ է:

ՀՀ ԳԱԱ նախագահություն

ԵՊՀ ռեկտորատ

ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետ